

sem volt ideje, hogy nevet szerezzen magának? Azokra a magyar zsidó költőpalántákra gondolok, akik alig harmincévesen lettek a munkaszolgálat vagy a holokauszt áldozatai. Akik rövidke életük alatt is halálraítélten járkáltak a kurta időben, amelyet sorstalanságuk számukra juttatott. A tanulmány, amelyet a Kalligramban olvasok, hatot sorol fel az áldozatok közül. Ideírom a nevüket: Pásztor Béla, Kuti László, Zsigmond Ede, Berkó Sándor, Forgács Antal, Vető Miklós. Költészetüket a „közeli halál biztos tudata” jellemzi. „Mi volt a bűnöm, mit vétettem itt, Kinek ártottam, nincsen felelet...” – kérdezi Kuti László.

„Őrizzetek meg engemet...” – kér minket, az utódokat Vető Miklós. Ez a legkevesebb.

(1956...)

Salamon Konrád: *Tizenkét nap szabadság – 1956*, Magyar Napló Kiadó, 2014

Október 23-át évről évre megünnepeltem a trópuson. A magam módján: végighallgattam újra meg újra a Szabad Magyar Rádió '56-os adásait. „Ma hajnalban...” Nagy Imre november 4-i rádiószózatát hallgatva félévszázadon át rázott a zokogás ott, a trópuson.

Azután hazajöttem, és lenyeltem a könnyeimet. Ácsorogtam az Írószövetség székháza előtt, ahol ma már hiába keresem a régieket. 1956 ősze mára március tizenötödike testvérünnepe lett.

Igaz, hogy október 23-ról időről időre megjelenik egy album. Egyre díszesebb, egyre ünnepélyesebb. A tavalyit Salamon Konrád írta, és Réger Ádám válogatta hozzá a képanyagot. Megbízható, tárgyilagos könyv, kerüli a frázisokat. Gazdagon illusztrálva: az utca képei, portrék, dokumentumok.

Nem tudom, hogy az ötven éven aluliaknak mit fog ez a sok név, ez a tömérdek történet mondani. Ami engem illet, a Magyar Napló albumában még barátokra is akadtam. Például a genfi Luka Lacira. Vajon ott vannak-e még, a Kis-Gellérthegy oldalában a dióverők, amelyekkel – MUK! – márciusban akarunk újakezdeni?

Kételyeim csak 25-e, a véres csütörtök körül támadnak. Vértől lucskosan rohantam az árkádok alá, ahonnan az amerikai követség felé menekült a tömeg. Mindezt már megírtam, a *Fiaink* franciául meg is jelent. A magyar eredetit (a fordítást?) félretettem, elveszett. Rablás volt benne és lincselés, a Forradalom tisztaságával összeegyeztethetetlen részletek.

Most mégis ideírom. Az én emlékeimben csak a parlamenti sortüzek után érkeztek, a Sas utca felől a zöld parolis kiskatonák, akik – amikor megértették, mi történt – ellenállás nélkül hagyták lefegyverezni magukat. Mi akkor úgy tudtuk, hogy a házak tetejéről lötték a fegyvertelen tömeget.

Hát igen. Mindennek hamarosan hatvan éve lesz. De aki átélte, soha nem felejt. Évről évre, minden év októberében újra meg újra átéli azokat a napokat.

Magyar képzőművészek Genovában

Jelen számunk illusztrációs anyagát olyan alkotásokból válogattuk, amelyek a genovai Dózse-palotában 2015. július 12-én megnyílt *Le latitudini dell'arte* elnevezésű kortárs művészeti biennálén kerültek kiállításra.

Az idén második alkalommal megrendezett tárlat célja, hogy elősegítse az Olaszország és egyéb országok közötti együttműködést a művészeti és kulturális élet terén. Az első ízben, 2013-ban megrendezett biennálé vendége Finnország volt, most, második alkalommal Magyarországra esett a sor, mely ugyancsak mély művészeti gyökerekkel rendelkezik. A rendezvény védnöke magyar részről Simonffy Márta, a Ma-

gyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének elnöke, olasz részről pedig Virginia Monteverde, az Art Commission elnöke.

A 2015. augusztus 17-ig megtekinthető kiállításon 35 olasz és 35 magyar művész alkotásai kerülnek bemutatásra; a résztvevő magyar művészek: Balás Eszter, Bikácsi Daniela, Bohus Zoltán, Enyedi Zsuzsanna, Erős Apolka, Gábor Éva Mária, Haász Ágnes, Haris László, Hegedűs 2 László, Heritesz Gábor, Jovián György, Kalmár János, Kelemen Zénó, Krajcsovics Éva, Lányi Adrienn, Lenkey-Tóth Péter, Lóránt Demeter-Nagy Gábor, Lovas Ilona, Lukoviczky Endre, M. Novák András, Mayer Berta, Oláh Katalin Kinga, Örkényi Antal, Pál Gábor Mihály, Rabóczky Rita, Simonffy Márta, Sóváradi Valéria, Sz. Varga Ágnes, Szurcsik József, Tóth György László, Váli Dezső, Várady Róbert, Varju Krisztián, Verebélyi Diána és Véssey Gábor.